

DOI: 10.18276/sip.2018.53/2-21

Halina Nakoneczna-Kisiel*

Uniwersytet Szczeciński
Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania

PRZYCZYNY REGIONALNEGO ZRÓŻNICOWANIA ZAGRANICZNYCH INWESTYCJI BEZPOŚREDNICH W POLSCE

Streszczenie

Celem artykułu jest przedstawienie regionalnej struktury zagranicznych inwestycji bezpośrednich (ZIB) w Polsce oraz kształtujących ją uwarunkowań. Badania oparto na wskaźnikach dynamiki i struktury ZIB w poszczególnych województwach, wskaźnikach ilustrujących najważniejsze rynkowe i zasobowe motywy podejmowania działalności przez inwestorów zagranicznych oraz współczynnikach korelacji. Z analizy związków liniowych wynika, że wśród motywów rynkowych silną zależność liniową z lokalizacją ZIB odnotowano w tych województwach, które charakteryzowały się dużym i chłonnym rynkiem zbytu, a wśród motywów zasobowych – tanią i wydajną siłą roboczą.

Słowa kluczowe: zagraniczne inwestycje bezpośrednie (ZIB), motywy lokalizacji ZIB, struktura regionalna ZIB w Polsce

---

* Adres e-mail: hakisiel@wp.pl.

Wprowadzenie

Zapoczątkowane w końcu lat 80. ubiegłego wieku zmiany ustrojowe w Polsce stworzyły dogodne warunki do podejmowania działalności gospodarczej przez podmioty zagraniczne. Napływ kapitału w formie ZIB charakteryzował się więc coraz wyższą dynamiką, jednak ich rozmieszczenie w poszczególnych regionach (województwach) było bardzo nierównomierne. Wybór miejsca lokalizacji ZIB zależy bowiem od wielu uwarunkowań; z jednej strony od motywów jakimi kierują się inwestorzy zagraniczni planujący inwestycje poza krajem swojej siedziby, z drugiej zaś, od klimatu inwestycyjnego, który tworzą kraje zabiegające o ich lokowanie na swoich terenach (Przybylska, 2001, s. 100; Michalik, 2010, s. 77).

Dla inwestora zagranicznego motywy wywozu kapitału w formie ZIB łączą się z poszukiwaniem większych korzyści z prowadzonej za granicą działalności gospodarczej niż w kraju macierzystym. Korzyści te wynikają z motywów rynkowych, zasobowych, efektywnościowych i strategicznych (Dunning, 2006, s. 206, za: Wawrzyniak, 2010, s. 90). Wśród motywów rynkowych najważniejsze znaczenie mają rozmiary rynku zbytu, które odzwierciedla wysokość PKB i liczba mieszkańców oraz jego chłonność ilustrowana wartością PKB *per capita*. Inwestor zagraniczny, kierując się motywami zasobowymi, poszukuje przede wszystkim taniej siły roboczej oraz innych czynników wytwórczych. Koszty siły roboczej wyraża przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (Przychodzeń, 2017), wydajność oraz kwalifikacje, zaś zasobów rzeczowych – ceny ziemi, nieruchomości, surowców. Motywy efektywnościowe łączą się z kolei z poprawą efektywności planowanej inwestycji zagranicznej. Inwestor bezpośredni bierze więc pod uwagę głównie wydajność czynników produkcji oraz koszty transportu, które mierzy się odległością między stolicą kraju przyjmującego a wysyłającego kapitał (Wawrzyniak, 2014 s. 690). Wreszcie celem motywów strategicznych jest poprawa międzynarodowej konkurencyjności inwestora zagranicznego czy też budowa prestiżu marki na rynku globalnym (Michalik, 2010, s. 77). W tym kontekście chodzi głównie o dostęp do nowych technologii, ośrodków naukowo-badawczych, patentów.

Klimat inwestycyjny jest różnie interpretowany (Witkowska, 1996, s. 57; Przybylska, 2001, s. 100; Wawrzyniak, 2014, s. 687). Najczęściej przyjmuje się, że jest to zestaw warunków, które tworzy państwo, niezbędnych dla funkcjonowania ZIB w danym kraju. Głównym zadaniem państwa jest gwarantowanie stabilności:

ekonomicznej (którą mierzy się m.in. za pomocą kształtowania inflacji, kursu walutowego oraz stopy procentowej), prawnej (częstotliwość zmiany przepisów regulujących funkcjonowanie ZIB) oraz politycznej (stabilność rządu, ograniczenie konfliktów wewnętrznych i zewnętrznych oraz demokratyczna odpowiedzialność rządu). Warunki te skutkują ograniczeniem ryzyka inwestycyjnego, na które narażony jest zagraniczny inwestor bezpośredni w kraju lokaty kapitału.

Celem artykułu jest przedstawienie struktury regionalnej ZIB w Polsce oraz wykazanie wpływu uwarunkowań (przyczyn) ją kształtujących. Te ostatnie – ze względu na ograniczone ramy opracowania – zawężono do motywów inwestorów bezpośrednich. Problematyka ta była wprawdzie analizowana w literaturze przedmiotu, ale badania dotyczyły lat 90. ubiegłego wieku (Karaszewski, 2004, s. 140–141; Przybylska, 2001, s. 134–142) oraz pierwszej dekady obecnego wieku (Kola, Kuzel, 2007, s. 183; Stawicka 2007, s. 148–149; Lizińska, 2012, s. 203–205). Autorzy wykazali, że w pierwszych latach transformacji inwestorów bezpośrednich przyciągała do Polski spodziewana możliwość obniżenia kosztów działalności, głównie dzięki niższym kosztom robocizny i niższym cenom surowców. W pierwszej dekadzie XXI wieku nastąpiło przeorientowanie motywów; na pierwszym miejscu znalazły się motywy rynkowe, zaś na drugim zasobowe (głównie zdobycie taniej siły roboczej). W niniejszym opracowaniu analizie poddano lata 2000–2015, a zatem uwzględniono również najnowsze dane statystyczne i na tej podstawie sformułowano wnioski dotyczące ewentualnych zmian motywów lokalizacji ZIB w Polsce.

1. Materiały i metody

Regionalną strukturę ZIB w Polsce rozpatrywano z punktu widzenia wartości kapitału podstawowego będącego w dyspozycji spółek z udziałem kapitału zagranicznego. Dane na ten temat ograniczono do lat 2000–2015, ponieważ najnowsze opracowanie GUS o działalności gospodarczej badanych podmiotów w 2016 roku prezentuje materiał statystyczny w odniesieniu do województw w zmienionym układzie i w większości niepełny.

Analizę rozwoju ZIB w Polsce i w poszczególnych województwach przedstawiono za pomocą metody dynamiki a ich regionalne zróżnicowanie za pomocą metody struktury. Wpływ motywów inwestorów bezpośrednich na lokalizację ZIB w poszczególnych województwach określono na podstawie wskaźników ilustrujących

najważniejsze rynkowe i zasobowe motywy podejmowania działalności, czyli za pomocą udziału województw i zajmowanego miejsca w PKB Polski i liczbie ludności oraz za pomocą odchylenia procentowego od średniej krajowej i zajmowanej pozycji w PKB *per capita*, nominalnych dochodach brutto gospodarstw domowych *per capita*, w kształtowaniu się stopy bezrobocia, przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto, wydajności pracy i liczby studentów na 1000 mieszkańców regionu. W ten sposób uporządkowano analizowane województwa według stopnia realizacji motywów inwestorów zagranicznych decydujących się na lokalizację ZIP w Polsce. Ponieważ ci ostatni kierują się identycznymi motywami w odniesieniu do poszczególnych województw jak i kraju (Heller, Warząła, 2005, s. 797), w końcowej części artykułu zbadano siłę zależności między rynkowymi i zasobowymi motywami a napływem ZIB do Polski. Wykorzystano w tym celu współczynniki korelacji liniowej Pearsona. Wyniki zinterpretowano następująco (Starzyńska, 2004, s.164): $r \leq 0,2$ brak związku liniowego, $r = 0,2-0,4$ niska zależność liniowa, $r = 0,4-0,7$ umiarkowana zależność liniowa, $r = 0,7-0,9$ znacząca zależność liniowa, $r \geq 0,9$ bardzo silna zależność liniowa.

2. Rezultaty i dyskusja

W latach 2000–2015 wartość kapitału podstawowego podmiotów z udziałem kapitału w zagranicznego w Polsce wzrosła ponad 2,6 razy (odpowiednio z 85,3 mld zł do 222,5 mld zł). Jego dynamika w poszczególnych regionach kształtowała się jednak różnie (por. tab. 1).

Relatywnie największy przyrost kapitału podstawowego odnotowano w województwach: zachodniopomorskim i podkarpackim (ok. 6-krotny), dolnośląskim oraz pomorskim (ok. 5-krotny). Bardzo znaczący przyrost dotyczył również dwóch kolejnych województw – kujawsko-pomorskiego oraz wielkopolskiego (ok. 4-krotny). W sześciu województwach przyrosty kapitału kształtowały się w granicach 100–200%, a dotyczyło to łódzkiego i małopolskiego, opolskiego, śląskiego, warmińsko-mazurskiego, mazowieckiego, natomiast w trzech nie przekraczały 100% (świętokrzyskie, lubelskie, lubuskie) a w jednym – podlaskim – odnotowano jego spadki.

Tabela 1. Kapitał podstawowy podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego według województw (mld zł)

Województwo	Wartość						Dynamika (2000 = 100)						Struktura (%)			
	2000	2005	2010	2015	2005	2010	2015	2010	2005	2000	2005	2010	2015	2005	2010	2015
Dolnośląskie	3 481,6	10 213,4	16 944,9	17 668,7	293,4	486,7	507,5	4,1	7,7	9,4	7,9					
Kujawsko-pomorskie	774,9	1 896,5	2 811,5	2 960,0	244,7	362,8	382,0	0,9	1,4	1,6	1,3					
Lubelskie	1 111,6	822,8	991,7	1 836,0	74,0	89,2	165,2	1,3	0,6	0,6	0,8					
Lubuskie	1 247,6	1 444,6	2 492,3	1 509,6	115,8	199,8	121,0	1,5	1,1	1,4	0,7					
Łódzkie	2 359,6	2 941,5	4 441,0	5 401,0	124,7	188,2	228,9	2,8	2,2	2,5	2,5					
Małopolskie	5 221,7	9 905,8	11 635,2	13 713,9	189,7	222,8	262,6	6,1	7,5	6,5	6,2					
Mazowieckie	51 137,4	68 668,1	89 806,0	106 679,4	134,3	175,6	208,6	60,0	51,9	49,9	47,9					
Opolskie	1 079,2	1 440,4	1 683,1	2 239,8	133,5	156,0	207,5	1,3	1,1	0,9	1,0					
Podkarpackie	1 015,9	1 515,6	2 235,3	5 973,3	149,2	220,0	588,0	1,2	1,1	1,2	2,7					
Podlaskie	538,2	267,1	419,8	492,5	49,6	78,0	91,5	0,6	0,2	0,2	0,2					
Pomorskie	2 200,2	4 523,0	6 221,1	9 742,5	205,6	282,8	442,8	2,6	3,4	3,5	4,4					
Śląskie	5 087,9	11 142,4	16 621,4	19 260,0	219,0	236,7	237,5	6,0	8,4	9,2	8,7					
Świętokrzyskie	1 764,3	2 997,0	3 003,1	2 967,0	169,9	170,2	168,2	2,1	2,3	1,7	1,3					
Warmińsko-mazurskie	724,4	688,8	1 653,5	1 491,4	95,1	228,3	205,9	0,8	0,5	0,9	0,7					
Wielkopolskie	6 324,5	10 926,9	14 442,8	22 650,5	172,8	228,4	358,1	7,4	8,3	8,0	10,2					
Zachodniopomorskie	1 196,8	3 004,2	4 475,4	7 947,9	251,0	373,9	664,1	1,4	2,3	2,5	3,6					
Ogółem	85 265,6	132 398,0	179 877,8	222 533,6	155,3	211,0	261,0	100,0	100,0	100,0	100,0					

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym* (za odpowiednie lata), Warszawa (za odpowiednie lata).

Dynamika napływu kapitału nie znalazła jednak odzwierciedlenia w strukturze udziału poszczególnych województw w łącznym napływie kapitału do Polski. W końcu 2015 roku ponad 80% kapitału ulokowano bowiem w pięciu województwach, w tym 48% w mazowieckim, a niemal 1/3 w kolejnych czterech: Wielkopolskim, Śląskim, Dolnośląskim oraz Małopolskim. Wśród ostatnio wymienionych województw, tylko dolnośląskie znajdowało się w grupie charakteryzującej się najwyższą dynamiką napływu kapitału. W pozostałych 11 województwach udział żadnego nie przekraczał 5% łącznej wartości kapitału ulokowanego w Polsce, mimo że część z tej grupy legitymowała się relatywnie znaczącymi przyrostami kapitału podstawowego (m.in. zachodniopomorskie, podkarpackie, kujawsko-pomorskie, pomorskie). Wynikało to w głównej mierze z możliwości realizacji motywów, którymi kierowali się inwestorzy bezpośredni.

W badanym okresie wymienionych pięć województw przodujących w pozyskiwaniu kapitału zagranicznego charakteryzowało się największymi rozmiarami rynku wewnętrznego. Wytwarzały bowiem 60% PKB Polski. Wśród pozostałych 11 województw udziały w granicach 4–6% wykazywało jeszcze sześć województw, natomiast w pięciu mieściły się one w granicach 2–3% (por. tab. 2). Tak mały rynek zbytu nie zachęcał inwestorów bezpośrednich do lokowania kapitału na ich terenach, o czym świadczy – wcześniej wykazany – niewielki lub śladowy udział tych województw w łącznym napływie kapitału zagranicznego do Polski.

Pod względem zaludnienia w przodujących pięciu województwach zamieszkiwało najwięcej, bo ponad 50% mieszkańców Polski. Najwięcej oczywiście w Mazowieckim (ponad 5 mln) i Śląskiem (ponad 4,5 mln) a mniej w Wielkopolskim, Małopolskim i Dolnośląskim, bo w granicach odpowiednio około 3,5–3,0 mln. W pozostałych 11 województwach liczba ludności nie przekraczała 2,5 mln osób, a w opolskim była nawet mniejsza niż 1 mln. Tego rodzaju „naturalne” zróżnicowanie było niewątpliwie kolejną istotną przyczyną różnicującą skalę zaangażowania kapitału zagranicznego w poszczególnych regionach. Przy zbyt małej liczbie ludności inwestorom bezpośrednim trudno było liczyć na zatrudnienie odpowiedniej liczby pracowników.

Miernik PKB na mieszkańca odzwierciedla zarówno poziom dochodu do dyspozycji, jak i jakość popytu na dobra bardziej zaawansowane i o wyższej jakości (Wawrzyniak, 2010, s. 92). W badanym okresie wskaźnik ten tylko w czterech województwach kształtował się powyżej jego średniego poziomu w Polsce.

W Mazowieckiem był jednak od 49% do 60% wyższy, natomiast w Śląskiem, Wielkopolskiem i Dolnośląskiem na ogół nie przekraczał 12%. W pozostałych 12 województwach dochód na jednego mieszkańca kształtował się na poziomie niższym od średniej krajowej, przy czym w sześciu (podlaskim, podkarpackim, lubelskim, opolskim, warmińsko-mazurskim i świętokrzyskim) był aż od 22% do blisko 40% niższy. Nie zachęcało to inwestorów zagranicznych do podejmowania tam działalności, a tym bardziej zakładania przedsiębiorstw specjalizujących się w bardziej zaawansowanym przetwórstwie, gdyż tak niski dochód na głowę mieszkańca nie gwarantował odpowiedniego popytu na produkowane wyroby.

W tym samym kierunku oddziaływały niskie nominalne dochody brutto gospodarstw domowych *per capita*. W wyżej wymienionych sześciu biednych województwach wskaźnik ten był w badanym okresie od 10 do 23% niższy od średniego poziomu w Polsce, natomiast w dwóch najbogatszych i cieszących się największym zainteresowaniem inwestorów bezpośrednich przekraczał ten poziom od 22% do blisko 40% (w mazowieckim) i od 12 do 14% (w śląskim).

Rozpatrzmy teraz jaki był wpływ motywów zasobowych na regionalną lokalizację ZIB w Polsce. W końcu badanego okresu stopą niższą od średniej krajowej (8,2%) charakteryzowało się sześć województw: wielkopolskie, małopolskie, śląskie, mazowieckie, pomorskie i dolnośląskie. Wyższą stopę bezrobocia wykazywało pozostałych 10 regionów, przy czym w warmińsko-mazurskim była ona o blisko 6 p.p. wyższa od średniej krajowej, w kujawsko-pomorskim o 3,8 p.p., podkarpackim o 3,3 p.p., a w świętokrzyskim i zachodniopomorskim odpowiednio o 2,6 i 2,7 p.p. (por. tab. 3). Duża dostępność siły roboczej nie zachęcała jednak inwestorów bezpośrednich do lokowania kapitału w wymienionych województwach, podobnie zresztą jak i niższy u nich przeciętny poziom miesięcznego wynagrodzenia brutto (z wyjątkiem zachodniopomorskiego). Przyczyną tego zjawiska była relatywnie niższa wydajność pracy w porównaniu ze średnią krajową (w podkarpackim o 32%, lubelskim o 31%, świętokrzyskim o 25% a w podlaskim o 22%). Z kolei wyższy koszt siły roboczej, ale w połączeniu z relatywnie wyższą niż przeciętnie w kraju wydajnością pracy był czynnikiem zachęcającym do napływu ZIB do województwa mazowieckiego, śląskiego, dolnośląskiego i zachodniopomorskiego. W zestawieniu tym znalazło się jednak również województwo wielkopolskie i małopolskie mimo relatywnie niższych wynagrodzeń i wydajności pracy od poziomu przeciętnego w kraju. Przyczyną tego zjawiska były bardziej korzystne w tych regionach motywy rynkowe.

cd. tabeli 2

Województwa	PKB per capita*						Nominalne dochody brutto gosp. domowych per capita									
	2000		2005		2010		2015		2000		2005		2010		2015	
	zł	miejsce	zł	miejsce	zł	miejsce	zł	miejsce	zł	miejsce	zł	miejsce	zł	miejsce	zł	miejsce
Dolnośląskie	16 273	4	24 632	4	38 395	2	52 203	2	11 268	4	16 750	4	23 178	4	29 013	3
Kujawsko-pomorskie	14 121	10	21 633	11	29 834	10	38 190	10	10 075	10	15 501	8	20 446	8	24 469	11
Lubelskie	11 112	16	16 777	16	23 651	16	32 074	16	8 975	13	13 410	15	18 117	14	23 522	14
Lubuskie	14 444	8	21 641	8	30 068	9	39 052	9	10 492	9	15 023	9	19 831	9	24 759	10
Łódzkie	14 497	7	22 274	7	32 162	8	43 772	6	10 930	6	16 378	6	22 109	6	28 165	5
Małopolskie	14 231	9	20 671	10	30 220	7	42 160	7	10 517	8	14 689	10	20 446	8	26 263	8
Mazowieckie	23 760	1	36 636	1	56 383	1	74 682	1	15 652	1	20 875	1	29 459	1	33 674	1
Opolskie	13 320	13	20 785	9	28 761	11	37 816	11	8 771	15	13 695	14	19 452	10	24 871	9
Podkarpackie	11 685	14	16 886	15	24 131	15	33 176	15	8 771	15	12 510	16	17 109	15	21 825	16
Podlaskie	11 580	15	18 056	14	25 951	14	33 272	13	9 505	12	14 067	12	18 958	12	22 630	15
Pomorskie	16 120	5	23 616	5	34 267	5	44 955	5	18 890	7	15 534	7	22 348	5	26 746	6
Śląskie	17 565	2	27 177	2	37 761	3	48 670	4	12 817	2	18 315	2	25 546	2	38 402	2
Świętokrzyskie	12 432	11	18 714	13	27 333	12	33 841	12	9 571	11	14 290	11	19 326	11	24 111	12
Warmińsko-mazurskie	12 341	12	18 778	12	25 970	13	33 179	14	8 802	14	13 921	13	18 724	13	23 557	13
Wielkopolskie	16 747	3	26 001	8	37 424	4	50 790	3	11 598	3	17 360	3	23 389	3	28 871	4
Zachodniopomorskie	15 924	6	22,494	6	30 939	6	39 569	8	11 220	5	16 623	5	22 138	7	26 727	7
Polska	15,914	-	24,181	-	35 210	-	46 792	-	11 320	-	16 382	-	22 557	-	27 664	-

* Ceny bieżące.

Źródło: obliczenia własne na podstawie GUS (za odpowiednie lata).

Tabela 3. Wskaźniki ilustrujące zasobowe motywy lokalizacji ZIB w Polsce

Województwa	Stopa bezrobocia*						Przeciętne miesięczne w wynagrodzenie brutto						Wydajność pracy na jednego zatrudnionego**											
	2000		2005		2010		2016		2000		2005		2010		2016		2000		2005		2010		2015	
	%	miejsce	%	miejsce	%	miejsce	%	miejsce	zł	miejsce	zł	miejsce	zł	miejsce	zł	miejsce	zł	miejsce	zł	miejsce	zł	miejsce	zł	miejsce
Dolnośląskie	18,4	11	20,6	10	13,1	7	7,2	5	1811,21	4	2329,93	4	3211,80	3	4140,76	2	41 183	5	71 495	3	98 437	2	121 702	4
Kujawsko-pomorskie	19,2	12	22,3	11	17,0	13	12,0	13	1668,292	14	2046,09	12	2759,68	13	3506,02	13	33 873	10	61 341	9	80 629	9	97 833	10
Lubelskie	14,0	6	17,0	5	13,1	7	10,3	9	1678,50	10	2076,81	10	2922,60	8	3625,04	10	22 121	16	44 707	16	57 159	16	73 552	15
Lubuskie	21,3	14	23,0	12	15,5	12	8,6	7	1670,36	13	2032,99	14	2755,38	14	3541,91	12	38 992	6	66 482	6	83 514	8	102 737	7
Łódzkie	16,3	9	17,9	6	12,2	5	8,5	6	1688,76	15	2052,90	11	2877,62	10	3712,34	6	31 484	11	57 102	12	77 128	11	98 955	9
Małopolskie	12,2	2	13,8	1	10,4	4	6,6	2	1744,42	6	2177,02	5	2973,79	5	3839,56	5	25 409	12	58 480	11	72 169	13	91 790	12
Mazowieckie	10,8	1	13,8	1	9,7	2	7,0	3	2469,59	1	3027,00	1	4031,95	1	4948,13	1	43 917	1	80 951	1	117 371	1	140 032	1
Opolskie	15,7	7	18,7	8	13,6	8	9,0	8	1731,65	8	2126,53	8	2946,59	7	3708,24	8	33 957	9	66 149	7	84 913	7	101 922	8
Podkarpackie	16,2	8	18,5	7	15,4	11	11,5	12	1639,28	16	2001,53	16	2753,12	15	3501,68	14	22 861	15	49 240	15	57 607	15	72 310	16
Podlaskie	13,8	5	15,6	4	13,8	9	10,3	9	1675,71	12	2085,12	9	285 402	11	3523,38	11	24 895	13	49 801	13	68 995	14	83 295	13
Pomorskie	16,6	10	19,2	9	12,3	6	7,1	4	1826,36	3	2350,25	3	3138,25	4	3995,39	4	41 518	4	68 976	5	90 949	5	123 963	3
Śląskie	12,9	4	15,5	3	10,0	3	6,6	2	1954,41	2	2433,95	2	3306,69	2	4059,14	3	42 603	2	75 545	2	95 156	3	130 578	2
Świętokrzyskie	16,6	10	20,6	10	15,2	10	10,8	10	1717,85	9	2042,43	13	2793,23	12	3472,53	15	24 137	14	49 345	14	73 107	12	79 833	14
Warmińsko-mazurskie	25,8	15	27,2	14	20,0	15	14,2	14	1671,17	11	2015,99	15	2722,00	16	3456,95	16	34 675	8	60 048	10	77 831	10	95 766	11
Wielkopolskie	12,5	3	14,6	2	9,2	1	4,9	1	1771,86	5	2150,38	6	2947,27	6	3711,14	7	36 205	7	63 476	8	85 232	6	104 348	6
Zachodniopomorskie	20,8	13	25,6	13	17,8	14	10,9	11	1741,06	7	2141,09	7	2885,51	9	3681,90	9	42 071	3	70 056	4	91 171	4	111 332	5
Polska	15,1	-	17,6	-	12,4	-	8,2	-	1893,74	-	2360,62	-	3224,13	-	4052,79	-	35 347	-	65 232	-	86 636	-	106 678	-

* Wartość dodana brutto (PKB minus podatki i subwencje) podzielona przez liczbę pracujących.

** Liczona od najmniejszej do największej stopy bezrobocia.

Źródło: jak pod tabelą 2.

Istotnym motywem zasobowym przy podejmowaniu ZIB w Polsce jest jakość siły roboczej, co ma szczególne znaczenie dla inwestycji kapitałochłonnych, angażujących zaawansowaną technologię (Wawrzyniak, 2010, s. 96). W końcu badanego okresu jakość siły roboczej mierzona liczbą studentów na 1000 mieszkańców była największa w sześciu województwach – w mazowieckim i małopolskim wskaźnik ten przekraczał poziom średni w Polsce o około 60%, dolnośląskim i pomorskim o blisko 40% a w wielkopolskim i lubelskim odpowiednio o 15 i 12%. Wysoka pozycja województwa lubelskiego w rankingu wysokiej jakości siły roboczej była jednak rezultatem bardzo niskiej jego pozycji pod względem zaludnienia (ostatnie miejsce w kraju).

Kolejnym rozpatrywanym motywem związanym z poszukiwaniem przez inwestorów tanich zasobów jest dostępność transportowa. Jej znaczenie w kształtowaniu atrakcyjności lokalizacyjnej polega głównie na obniżaniu kosztów zaopatrzenia oraz dystrybucji produktów finalnych. Z ostatniego raportu IBnGR wynika, że największą dostępnością transportową charakteryzują się województwa znajdujące się najbliżej zachodniej granicy Polski, czyli wielkopolskie, zachodniopomorskie, lubuskie i dolnośląskie (*Atrakcyjność...*, 2016, s. 15). Tym niemniej liderem pozostaje województwo mazowieckie, z którego do stolicy Niemiec można dotrzeć znacznie szybciej transportem lotniczym. Najmniejszą dostępnością transportową cechują się z kolei województwa leżące wzdłuż wschodniej granicy Polski, czyli podlaskie, warmińsko-mazurskie, podkarpackie i lubelskie. W dwóch pierwszych nie ma ponadto większego międzynarodowego portu lotniczego.

Tabela 4. Współczynniki korelacji ilustrujące siłę związku między motywami a lokalizacją ZIB w Polsce

Wyszczególnienie	2000	2005	2010	2015
PKB	0,8263	0,8822	0,9205	0,9293
Liczba ludności	0,6671	0,7439	0,7646	0,7854
PKB <i>per capita</i>	0,8258	0,8727	0,9110	0,9132
Nominalne dochody brutto gospodarstw domowych <i>per capita</i>	0,8158	0,3178	0,6897	0,7598
Stopa bezrobocia	-0,4542	-0,4405	-0,4895	-0,4237
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	0,9455	0,9280	0,9299	0,9089
Wydajność pracy na jednego zatrudnionego	0,3811	0,5833	0,7211	0,6515

Źródło: obliczenia własne.

Przyjmując, że inwestorzy bezpośredni kierują się identycznymi motywami lokalizacji ZIB zarówno w odniesieniu do poszczególnych województw, jak i całego kraju (Heller, Warząła, 2005, s. 797), zbadajmy siłę zależności między napływem kapitału w formie ZIB do poszczególnych regionów a rynkowymi i zasobowymi motywami ich lokalizacji w Polsce. Analiza, której wyniki przedstawiono w tabeli 4 wykazała, że w latach 2000–2015 najważniejszymi motywami były wielkość i chłonność rynku wewnętrznego oraz niskie koszty siły roboczej. Znaczenie motywów rynkowych było jednak coraz większe. W 2000 roku zależność między wartością napływu ZIB do Polski a wielkością PKB i PKB *per capita* była już dość silna (r wynosiło odpowiednio 0,8263 i 0,8258), a w 2015 roku wzrosła do bardzo silnej (r równało się odpowiednio 0,9293 i 0,9132). Wpływ motywu zasobowego w postaci wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto wykazywał natomiast niewielki spadek (z $r = 0,9455$ w 2000 r. do $r = 0,9089$ w 2015 r.). Z punktu widzenia inwestora zagranicznego ważniejsza była bowiem wydajność pracy. Współczynnik korelacji dla tego motywu zasobowego wzrósł z 0,3811 w 2000 roku do 0,6315, czyli ze słabej zależności zmiany napływu ZIB od wydajności pracy do zależności umiarkowanej. Wśród pozostałych motywów zasobowych stopa bezrobocia nie odgrywała większej roli w decyzjach lokalizacji ZIB, gdyż między analizowanymi zmiennymi notowano korelację ujemną (r od $-0,4237$ do $-0,4895$). Z kolei dużą zmienność wykazywała siła zależności zmiany ZIB od nominalnych dochodów brutto *per capita*: od słabej w 2005 roku ($r = 0,3178$) poprzez umiarkowaną w 2010 roku ($r = 0,6897$) do dość silnej w 2000 i 2015 roku (r wynosiło odpowiednio 0,8158 i 0,798).

Podsumowanie

Uzyskane wyniki wskazują, że w drugiej dekadzie XXI wieku głównymi motywami skłaniającymi inwestorów zagranicznych do podejmowania działalności gospodarczej w Polsce było w dalszym ciągu poszukiwanie dużego i chłonnego rynku zbytu oraz taniej i wydajnej siły roboczej. Województwa, które spełniały te oczekiwania dominowały w strukturze regionalnej ZIB, były to głównie: mazowieckie, śląskie, wielkopolskie, dolnośląskie, małopolskie i pomorskie. Najmniej atrakcyjne dla inwestorów zagranicznych były natomiast województwa: lubelskie, podkarpackie, warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, świętokrzyskie i kujawsko-pomorskie. Przeprowadzona analiza nie wyczerpuje w pełni podjętego tematu.

W dalszych badaniach należałoby uzyskane wyniki skonfrontować z wpływem na lokalizację regionalną ZIB motywów strategicznych, czyli dostępem do technologii, ośrodków naukowo-badawczych, patentów, które zwiększają międzynarodową konkurencyjność inwestora zagranicznego. Kierunkiem badań powinny być również motywy efektywnościowe, w tym zwłaszcza wpływ wydajności czynników rzeczowych na decyzje inwestycyjne analizowanych podmiotów.

Bibliografia

- Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski* (2016). Gdańsk: Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową.
- Dunning, J.H. (2006). Towards a New Paradigm of Development: Implications for the Determinants of International Business. *Transnational Corporation*, 1 (15).
- GUS, *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym* (za odpowiednie lata). Warszawa (za odpowiednie lata).
- Heller, J., Warząła, R. (2005). Regionalne uwarunkowania napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski. *Ekonomista*, 6.
- Karaszewski, W. (2004). *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne. Polska na tle świata*. Toruń: TNOiK.
- Kola, M., Kuzel, M. (2007). Bezpośrednie inwestycje zagraniczne polskich przedsiębiorstw na gruncie teorii ścieżki inwestycyjno-rozwojowej. W: W. Karaszewski (red.), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w budowaniu potencjału konkurencyjnego przedsiębiorstw i regionów*. Toruń: UMK.
- Lizińska, W. (2012). *Klimat inwestycyjny jako czynnik bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce*. Olsztyn: Wydawnictwo UWM w Olsztynie.
- Michalik, M. (2010). Determinanty lokalizacji bezpośrednich inwestycji zagranicznych. W: M. Maciejewski, S. Wydymus (red.), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne jako czynnik konkurencyjności handlu zagranicznego*. Kraków: Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.
- Przybylska, K. (2001). *Determinanty zagranicznych inwestycji bezpośrednich w teorii ekonomicznej*, Kraków: Akademia Ekonomiczna.
- Przychodzeń, W. (2017). *Czynniki warunkujące napływ BIZ w Polsce w latach 1990–2011*. Pobrane z: www.kozminski.edu.pl (12.10.2017).
- Stawicka, M. (2007). *Atrakcyjność inwestycyjna Polski*. Warszawa: CeDeWu.
- Starzyńska, W. (2004). *Podstawy statystyki*. Warszawa: Difin.

- Wawrzyniak, D. (2010). Determinanty lokalizacji bezpośrednich inwestycji zagranicznych. *Gospodarka Narodowa*, 4.
- Wawrzyniak, D. (2014). Klimat inwestycyjny a wpływ opodatkowania przedsiębiorstw na bezpośrednie inwestycje zagraniczne w krajach Unii Europejskiej. *Ekonomista*, 5.
- Witkowska, J. (1996). *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Europie Środkowowschodniej. Próba interpretacji na gruncie teorii bezpośrednich inwestycji zagranicznych i teorii integracji*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

REASONS FOR FOREIGN DIRECT INVESTMENT (FDI) REGIONAL DIVERSIFICATION IN POLAND

Abstract

The goal of this paper is to present the regional FDI composition in Poland and conditions, which are shaping it. Research is based on method of descriptive dynamics and FDI composition in specific provinces, indices presenting the most crucial market- and resource-related motives for foreign investors activities, and correlation ratios. Linear relations analysis leads to the conclusion that amongst market-related motives strong linear relation to FDI localization is visible in those provinces, that are distinguished by large and absorptive market, and amongst resource-related motives - by cheap and effective labor force.

Keywords: foreign direct investment (FDI), FDI location motives, FDI regional composition in Poland

JEL codes: F21, F23, F43